

ЗБОРНИК СТУДЕНТСКИХ
РАДОВА ПРАВНОГ
ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА
У БЕОГРАДУ

Број IV

Уредници

проф. др Милан Шкулић,
проф. др Владан Петров,
проф. др Бојан Милисављевић,
проф. др Урош Новаковић,
доц. др Филип Бојић,
доц. др Снежана Дабић Никићевић,
доц. др Ивана Миљуш,
доц. др Маша Мишковић,
асс. Алекса Шкундрић,
асс. Ивана Радисављевић,
асс. Никола Станковић,
асс. Дарко Стевановић,
асс. Јелисавета Бољановић,
Александар Цветковић,
Мина Кузминац,
Игор Муица,
Огњен Бојанић

Београд 2024.

ЗБОРНИК СТУДЕНТСКИХ РАДОВА ПРАВНОГ
ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Број IV

Уредници

проф. др Милан Шкулић,
проф. др Владан Петров,
проф. др Бојан Милисављевић,
проф. др Урош Новаковић,
доц. др Филип Бојић,
доц. др Снежана Дабић Никићевић,
доц. др Ивана Миљуш,
доц. др Маша Мишковић,
асс. Алекса Шкундрић,
асс. Ивана Радисављевић,
асс. Никола Станковић,
асс. Дарко Стевановић,
асс. Јелисавета Бољановић,
Александар Цветковић,
Мина Кузминац,
Игор Муица,
Огњен Бојанић

Технички уредници

Анастасија Спасић,
Војислав Билбија,
Игор Муица,
Константин Тодоровић,
Огњен Бојанић

Издавач

Универзитет у Београду – Правни факултет
Центар за издаваштво

За издавача

Проф. др Зоран Мирковић, декан
Правног факултета Универзитета у Београду

Уредник

Проф. др Вук Радовић

*Зборник је резултат рада студентског Правног факултета Универзитета у Београду
поводом „Правнијаде“, традиционалне конференције студентског
Правног факултета Универзитета у Београду*

© Универзитет у Београду – Правни факултет, 2024.

Сва права задржана. Ниједан део ове књиге не може бити репродукован, преснимаван или преношен било којим средством – електронским, механичким, копирањем, снимањем или на било који други начин без претходне сагласности аутора и издавача.

Игор Муиџа*

ДОМАШАЈ ПРИМЕНЕ GDPR-а НА ПРИВРЕДНА ДРУШТВА ИЗВАН ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Опшћа реулајива за заштитиу њодајака о личности Евројске уније (GDPR) је уредба која обавезује све државе чланице ЕУ и њравне субјекте у оквиру ње. Оно што је велики њредмет расјраве је ѡримена реулајиве изван ѡтериторије ЕУ, што чини ову област нарочиоо бијном за све ѡривредне субјекте који врше своју делатност у одређеном обиму на ѡтериторији ЕУ или са ѡравним субјектима у ЕУ. Ауѡор, ѡакође, разматра ѡроблем извршавости одлука реулајорних тела која ѡримањују GDPR у сѡираним државама. Збој што се обрађују различитије методе којима се ѡревазилазе изазови ѡримене GDPR-а у државама изван ЕУ. Бијно је најоменуѡи да ће се рад фокусираѡи на ѡривредна друштва изван ЕУ која, ѡре свеѡа, ѡласирају робу и услуге на ѡтериторију ЕУ, а чија ѡреѡјевна делатност се не ослања искључиво на обраду ѡодајака о личности.

Кључне речи: GDPR, Заштитиа ѡодајака о личности, Евројска унија, Привредна друштва изван ЕУ, Екстериторијалност.

УВОД

GDPR¹ је уредба ЕУ којом се штите подаци о личности свих грађана ЕУ. Иако је то можда најпознатији пропис ЕУ из области заштите података, он свакако није једини. Пре њега је постојала Директива 95/46/ЕС (DPD – Data protection directive)² и одређен број секторских прописа који су се бавили

* Аутор је студент четврте године пословноправне наставне групе основних академских студија Правног факултета Унѡерзитета у Београду, igor.muidza@gmail.com. Рад је презентован у оквиру привредноправне секције Конференције студената права „Правнијада“ под менторством доценткиње др Маше Мишкоѡић.

1 Општа уредба о заштити података о личности из 2016. године (*General Data Protection Directive – GDPR*).

2 Европска директива о заштити података из 1995. године (*Directive 95/46/EC / Data Protection Directive – DPD*).

обработом података. Такође, заштита података о личности проналази своје место у фундаменталним актима ЕУ, као што је Уговор о функционисању Европске Уније,³ али и у чл. 8 Повеље ЕУ о темељним правима.⁴ Територијални домашај GDPR-а одређује чл. 3 GDPR који је у великој мери преузео и српски Закон о заштити података о личности:⁵

GDPR се примењује на руковоаце (*controllor*) и обрађиваче (*processor*) података који се налазе у ЕУ, независно од тога да ли се сама обрада података одвија у ЕУ. Међутим, по чл. 3, ст. 2 уколико контролор и обрађивачи нису у ЕУ, GDPR ће се применити на њих уколико нуде робу или услуге у ЕУ, независно од тога да ли се очекује да лице чији се подаци обрађују плати било шта. Такође, примењује се уколико се посматра понашање субјекта, докле год се то понашање одвија у ЕУ. Најзад, у чл. 3, ст. 3 GDPR се примењује на руковоаца података који није у ЕУ, али у месту где се право државе чланице примењује по правилима међународног јавног права (GDPR – чл. 3, ст. 2 – 3). Овај рад ће се фокусирати на чл. 3, ст. 2 (а),⁶ али је битно напоменути да екстериторијална примена GDPR може симултано да има више основа, те да се на тај начин примени на привредно друштво изван ЕУ. Значај овог члана је чињеница да већина пружалаца услуга нема представништво у ЕУ, а таргетира то тржиште.⁷ Штавише, ЕУ је хтела овим путем да учини своју уредбу светски применљивом и обавезујућом за готово сва привредна друштва која ступају у било какав пословни однос са било ким у ЕУ.⁸ Такође, на овај начин се постиже стабилност у смислу конкуренције на тржишту за све који послују на територији ЕУ. Екстериторијалном применом имају исте правне и економске баријере за приступ ЕУ тржишту, барем у области заштите података о личности.⁹

Ове одредбе, па чак и уредба и сама област права садрже велики број термина који су релативно нови свим правним системима и са којима правници често нису довољно упознати. Мимо тога, прописи о заштити података о личности се доста ослањају на правне стандарде и дефиниције које понекад нису довољно прецизне. Стога, неопходно је расчивијати значење тих термина и препознати вољу законодавца посматрањем начела и преамбуле коју чини овај документ.

3 Уговор о функционисању Европске Уније из 2007. године (*Treaty on the Functioning of the European Union – TFEU*), чл. 16.

4 Повеља Европске Уније о темељним правима из 2012. године (*Charter of fundamental rights of the European Union*), чл. 8.

5 Закон о заштити података о личности – ЗЗПЛ, *Службени Гласник РС*, бр. 87/2018.

6 GDPR, чл. 3, ст. 2.

7 Christopher Kuner, “Territorial Scope and Data Transfer Rules in the GDPR: Realising the EU’s Ambition of Borderless Data Protection”, *University of Cambridge Faculty of Law Research Paper No. 20/2021*, стр. 16, 27.

8 Brendan van Alsenoy, “Reconciling the (extra)territorial reach of the GDPR with public international law”, *Data Protection and Privacy under Pressure: Transatlantic tensions, EU surveillance, and big data* (eds. Gert Vermeulen, Eva Lievens), Antwerp – Apeldoorn – Portland, 2017, стр. 95.

9 Dan Jerker B. Svantesson, “Article 3 Territorial scope”, *The EU General Data Protection Regulative (GDPR): A Commentary* (eds. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey), Oxford University Press, Oxford, 2020, стр. 76.

ОСНОВНА ТЕРМИНОЛОГИЈА

Чл. 3, ст. 2(а):¹⁰

„Уредба се примењује на обраду *личних података* о личности лица на које се подаци односе у Унији коју врши *руковалац* или *обрађивач* који нема *седиште* у Унији, ако су активности обраде повезане са *нуђењем робе или услуге* таквим лицима на које се подаци односе у Унији, независно од тога да ли лице на које се подаци односе треба да изврши плаћање.“

Пре тумачења ове тачке уредбе неопходно је утврдити значење основних термина и правних стандарда којима се користи како би се утврдио домашај истог и на које се све ситуације примењује.

Лични податак је било која информација која се односи на одређено или одредиво физичко лице које може да се идентификује, директно или индиректно поготово, ако постоје идентификатори као што су: име, идентификациони број, географски подаци, онлајн идентификатор који може да буде један или више фактора попут физичког, психолошког, генетичког, менталног, економског, културног или социјалног идентитета физичког лица.¹¹ Опсег ове дефиниције доводи до тога да велики број привредних друштава, заправо, прикупља личне податке које обрађује у свом свакодневном пословању, независно од тога да ли привредно друштво то чини свесно или не. Самим тим, друштво мора да поступа у складу са уредбом. Непοштовање заштите података је нарушавање безбедности које води до случајног или противзаконитог уништења, губитка, измене или неовлашћеног откривања или приступа подацима о личности који се преносе, складиште или на други начин обрађују.¹²

Такође, зарад лакшег баратања одредбама GDPR треба разликовати ко је руковалац (*controller*), а ко обрађивач (*processor*) података. Руковалац је за потребе овог рада привредно друштво које одређује сврху и средства обраде података о личности.¹³ С друге стране, обрађивач је субјект права који обрађује податке о личности у име руковоаца.¹⁴ То може да буде и запослени у привредном друштву, али могуће је да и привредно друштво ту надлежност делегира неком другом привредном друштву специјализованом за пружање такве услуге.

Мимо ових, GDPR дефинише још доста термина који нису суштински битни за потребе овог рада и не дотичу се екстериторијалне примене GDPR-а.

10 GDPR, чл. 3, ст. 2, тач. а.

11 *Ibid.*, чл. 4, ст. 1.

12 *Ibid.*, чл. 4, ст. 12. Преамбула GDPR, §85, §86.

13 *Ibid.*, чл. 4, ст. 7.

14 *Ibid.*, чл. 4, ст. 8.

НОРМАТИВНИ ОКВИР ОДРЕДБЕ GDPR-А О ЕКСТЕРИТОРИЈАЛНОЈ ПРИМЕНИ

Неопходно је обратити пажњу да се тачка односи на лица чији се подаци обрађују, а која су у ЕУ и да се односи на сва лица која су физички у ЕУ, независно од њиховог држављанства или пребивалишта.¹⁵ Међутим, неопходно је да руковалац подацима или обрађивач нема седиште у ЕУ у смислу GDPR.

„Седиште“ у смислу GDPR не треба поистовећивати са уобичајеном компанијскоправном дефиницијом седишта. То чини ову одредбу захтевнијом за разумевање и правилну примену. Тај проблем највише долази до изражаја код друштава са више места пословања од којих нека нису у истој држави. Ту се за седиште сматра оно место пословања у којем се доносе одлуке које се тичу обраде и одређивања сврхе обраде података, што не мора нужно да буде у складу са компанијскоправном дефиницијом седишта те државе. На то указује и пар. 22 Преамбуле који каже да није битно да ли је то матично привредно друштво или ћерка-компанија, већ где се стварно и ефективно врши обрада података.¹⁶ Такође, битно је истаћи да се та теорија седишта не односи нужно на привредна друштва, већ и удружења и имаоце јавно-правних овлашћења.¹⁷ Суштина ове одредбе је утврђена праксом ЕСП, а то је да седиште једног друштва мора де се тумачи у духу очувања и заштите фундаменталних принципа и слобода физичких лица, нарочито права на приватност.¹⁸ Нека становишта кажу да, не само што присуство представника привредног друштва може да буде довољан разлог да се зађе у територијални оквир GDPR, већ је довољно само да се има банковни рачун у једној од земаља или адреса на коју се доставља пошта у ЕУ намењена за потребе привредног друштва.¹⁹ Ипак, оно што је битно истаћи је да, чињеница да је руковалац подацима који је изван ЕУ, упослио обрађивача из ЕУ, не значи нужно да ће се GDPR применити, барем не по основу присуства руковоаца на територији ЕУ.²⁰

Затим, један од захтевнијих изазова права заштите података о личности је дефинисање или бар прецизирање индикатора коју указују на постојање правног стандарда „нуђење робе и услуга“. Приближним дефинисањем тог правног стандарда је много лакше антиципирати потенцијалну примену GDPR, будући да он нарочито долази до изражаја у процесу дигитализације

15 Преамбула GDPR, §14.

16 *Ibid.*, чл. 4, ст. 16, тач. а. Преамбула GDPR, §22.

17 European Data Protection Board, *EDPB Guidelines 3/2018 on the territorial scope of the GDPR (Article 3) – Version 2.1*, 7.1.2020, стр. 5.

18 *Google Spain case*, (C-131/12), 2014, §53. ЕСП се у овом случају позивао на ранији случај *L’Oreal and others* (C-324/09), 2011, §62–§63. Сличан резон је ЕСП применио у *Weltmimo case* (C-230/14), 2015, §29–§31.

19 William Höglund, *Exporting data protection law – The extraterritorial reach of the GDPR*, Uemaa University, 2018, стр. 21.

20 Douwe Korff, *The territorial (and extra-territorial) application of the GDPR with particular attention to groups of companies including non-EU companies and to companies and groups of companies that offer Software-as-a-Service*, 2019, стр. 33.

практично свачијег пословања и када је „нуђење“ у пракси знатно променило свој појавни облик. Коначно, GDPR шири своју примену, тако што штити физичка лица независно од тога да ли је за тај производ/услугу плаћено или не.

НУЂЕЊЕ РОБЕ И УСЛУГА

Мимо уско постављеног правног стандарда у самом чл. 3 додатно објашњење се проналази у пар. 23 Преамбуле GDPR²¹ и смерницама регулаторног тела ЕУ (EDPB – *European Data Protection Board*) које заправо служе да привредна друштва не би сама морала да смишљају сопствени тест применљивости GDPR-а, већ једноставно провере да ли њихову пословну стратегију одликује неки од параметара.²² У оквиру GDPR-а се тај правни стандард објашњава још једним правним стандардом, а то је „...да ли је очигледно да руковалац или обрађивач намерава да понуди робу или услуге²³ лицима на која се подаци односе...“. Проблем ове концепције је у томе што је постављен субјективни критеријум који је знатно теже утврдити од објективних.²⁴ Додуше, GDPR експлицитно наводи одређене индикаторе који указују на намеру односно постојање понуде робе или услуга.

Параметри који указују на намеру

Одlike робе која се нуди. – Детаљи који се тичу саме робе могу да доведу до примене GDPR-а, уколико роба у свом имену има неке од држава ЕУ или се служи ознакама географског порекла које су специфичне за територију ЕУ.²⁵ Оно што може да буде проблематично је то што су одређене ознаке географског порекла толико распрострањене и производе се под тим именом, иако не испуњавају услове да имају ознаку географског порекла широм света. Такође, треба узети у обзир да државе ЕУ имају територију изван континенталне Европе које имају своје ознаке географског порекла које ретко ко повезује са производима на тржишту ЕУ. Због тога, ово може да буде битан критеријум. Додуше, аутор је мишљења да је то један од слабијих параметара.

21 GDPR, чл. 3. Преамбула GDPR, §23. EDPB, *EDPB Guidelines 3/2018*, стр. 17. EDPB је заузео став да се параграф заснива на пресуди ЕСП *Pammer v. Reederei Karl Schüttler GmbH & Co and Hotel Alpenhof v Heller* (joined cases C-585/08 and C-144/09), 2010, ¶85. Тада је ЕСП одлучивао о примени правног стандарда „директна активност“ из чл. 15, ст. 1, тач. ц Уредбе 44/2001 (Брисел I). Утврђено је да је битно да је трговац хтео својом привредном активносту да привуче потрошаче са територије ЕУ, а критеријуми који је суд узео у обзир су касније искоришћени као инспирација за овај параграф Преамбуле GDPR.

22 Dan Jerker B. Svantesson, “Article 3. Territorial scope”, *The EU General Data Protection Regulation: A Commentary – Update of Selected Articles*, (eds. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey), Oxford University Press, Brussels – Oslo, 2021, стр. 17.

23 EDPB, *EDPB Guidelines 3/2018*, стр. 16. Термин услуга се односи и на услуге информационог друштва тј. била која услуга која се пружа електронски и за чију накнаду може на исти начин да се плати.

24 D. J. B. Svantesson, 2021, стр. 90.

25 GDPR, *Guidelines 3/2018*, стр. 17.

Параметри који се налазе на интернет страницама руковоаца. – Доступност опште понуде робе и услуга одређеног привредног друштва путем интернет странице није довољна. Као индикатори се помињу информације за контактирање из ЕУ, валута у којој се роба прима, језик саме понуде (интернет странице), помен клијентеле и лица унутар ЕУ са којима сарађују. То могу да буду пресудни фактори да ли ће се GDPR екстериторијално применити или не.²⁶ Такође, уколико интернет страница нуди доставу на територију ЕУ или даје инструкције потрошачима како да стигну из ЕУ до места продаје робе или пружања услуга, GDPR је применљив. Међутим, индикатор доставе губи на значају у случају дигитализоване робе и услуга. Такође, поставља се питање да ли коришћење неког светски распрострањеног превозиоца као посредника који доставља робу широм света доводи до закључка да то лице нуди доставу робе на територији ЕУ? Одговор је вероватно негативан јер би онда ретко који понудилац робе био изузет од GDPR-а по овом критеријуму. Наравно, уколико је контакт или поштанска адреса на територији ЕУ, то је још један индикатор да се GDPR примењује. Коначно, уколико привредно друштво базира своју репутацију на рецензијама потрошача или професионалаца / удружења из ЕУ, то може да доведе до примене GDPR.²⁷

Валута плаћања за робу или услују. – Уколико постоји опција да се роба или услуга плате у еврима, то је свакако индикатор намере. Међутим, поставља се питање да ли је то индикатор, уколико држава ван ЕУ у којој понудилац врши своје пословање, такође, користи валуту евро, као што је случај у Црној Гори. Наравно, најочигледнији индикатор је уколико се нуди плаћање у валути неке државе чланице која није у монетарној унији ЕУ. Још један индикатор су, на пример, платне картице које су специфичне за територију ЕУ,²⁸ којима потрошач може да испуни своју обавезу. На овај начин се указује на чињеницу да, уколико трговац на било који начин олакшава становнику ЕУ да изврши своју обавезу плаћања у односу на грађане било којих других држава, да се може утврдити да је, као потрошач на територији ЕУ, таргетиран.

Језик понуде и интернет домен. – Чињеница да је интернет страница односно понуда доступна лицима у ЕУ није довољна да се испуни овај правни стандард.²⁹ Међутим, језик на којем је понуда доступна, односно, језик интернет странице може да буде индикатор, ако је у питању језик који се користи искључиво у ЕУ. То, такође, значи да интернет страница која је на француском или шпанском није јасан индикатор да се циља на лица из ЕУ, будући да су

26 Преамбула GDPR, §23

27 GDPR, *Guidelines 3/2018*, стр. 17–18.

28 Christopher Wolf, Omer Tene, *Overextended: Jurisdiction and Applicable Law under the EU General Data Protection Regulation*, The Future Privacy Forum, Washington DC, 2013, стр. 7.

29 CJEU, *Verein für Konsumenteninformation v. Amazon EU Sarl (C-191/15)*, 2016, ¶76.

то службени језици у великом броју држава изван ЕУ или се често користе у пословној и другој врсти комуникације. Још је мањи индикатор, уколико је то језик државе привредног друшћва које је изван ЕУ.³⁰ С друге стране, интернет страница на италијанском, мађарском или естонском је много јаснији индикатор да се таргетирају лица из ЕУ, будући да се највећи број говорника тог језика у свету налази на том подручју и то нису службени језици у државама ван ЕУ. Будући да језик сам по себи често није јасан индикатор, битно је погледати домен. Стога, ако је сајт могуће учитати на француском језику, а домен је „.rs“ мање су шансе да ће се GDPR применити. С друге стране, ако се интернет адреса завршава са доменом неке државе чланице ЕУ или саме ЕУ онда ће готово сигурно да се примени GDPR.³¹

Big Data алати. – EDPB је, такође, заузео став да уколико остали параметри нису испуњени, а привредно друшћтво плаћа одређени интернет сервис који ће да таргетира лица из ЕУ путем средстава за онлајн маркетинг, опет ће се сматрати да то привредно друшћтво нуди робу и услуге на територији ЕУ.³² Одређени аутори сматрају да плаћање када се, на пример, онлајн продавница појави при врху странице без циљања одређених лица може да буде један од параметара који би довео до примене GDPR-а.³³ Све ово су заправо “Big Data” алати за израђивање профила пожељних корисника и уколико буде уочено да руковалац располаже и улаже у овакве алате, готово сигурно ће се утврдити и примена GDPR.³⁴ Треба поставити питање колико је заправо оправдано од регулаторног тела да захтева увид у све параметре које је привредно друшћтво тражило од пружаоца услуге јер се на тај начин задире у пословну тајну, односно маркетиншку стратегију понудиоца и сржи услуге која се пружа. Иако то питање превазилази домет овог рада, неопходно је увек водити рачуна да се превеликим увидом у детаље из понуде робе или услуга не наруше одређена права руковаоца подацима.

Трошак избегавања примене GDPR

Чињеница је да субјективна концепција може да буде комплексан механизам. Додуше, због различитих критеријума у одређеним граничним случајевима, боље је применити је, како се одређени руковалац који заиста није таргетирао лица из ЕУ не би погрешно санкционисао под GDPR-ом. Мимо тога, свакако је утисак аутора да је веома тешко избећи примену GDPR-а, а чак кад би то постигао тако што би се постарао да ниједан од поменутих параметара

30 GDPR, *Guidelines 3/2018*, стр. 18

31 *Ibidem*.

32 *Ibid.*, стр. 17.

33 Paul de Hart, Michal Czerniawski, “Expanding the European data protection scope beyond territory: Article 3 of the General Data Protection Regulation in its wider context” *International Data Privacy Law*, Vol. 6, Iss. 3, 2016, стр. 242.

34 Andrej Diligenski, Dragan Prlja, Dražen Cerović, *Pravo zaštite podataka GDPR*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2018, стр. 17.

не може да се примени на њега, онлајн трговац би знатно отежао потрошачима да купују његову робу и плаћају услуге. Самим тим, с једне стране, то их може одвратити, а са друге стране, трошак имплементације GDPR-а и користи од сертификације ће свакако мање погодити трговца од скривања са тржишта ЕУ. Мимо тога, кршење одредби GDPR-а му не би створило само баријеру на тржишту ЕУ, већ и на тржиштима разних других држава које користе исте или битно сличне одредбе у области заштите података о личности.

ЕФИКАСНА ПРЕКОГРАНИЧНА ПРИМЕНА

Намера ЕУ да заштити своје грађане, не само од домаћих руковоаца подацима над којима има јурисдикцију, већ и од оних који су изван домашаја регулаторних тела и судова држава чланица ЕУ, доводи до одређених практичних проблема. Практични проблеми се одражавају у томе што је могуће правоснажно утврдити грађанскоправну одговорност одређеног руковоаца подацима који обитава изван ЕУ, на основу прекшрених одредби GDPR-а који се на њега примењује, али може бити компликовано да се та одлука изврши.

Наравно, једноставно је извршити одлуку, ако тај трећи руковалац има одређену имовину у ЕУ, али у дигиталном свету не може постојати гаранција да такву имовину руковалац има у ЕУ. Чак и да има ту имовину, питање је да ли може да покрије износ изречене новчане казне која може да чини чак 4% годишњег обрта или 20,000,000€ у одређеним случајевима.³⁵ Наравно, постоји могућност заплене било какве робе која дође на тржиште ЕУ, али у случају робе у форми софтвера и услуга тај метод постаје бесмислен. Овај проблем не само да може да настане приликом извршења, већ и приликом истраге јер међународно јавно право не дозвољава једној држави да присилно врши истрагу на територији друге државе, без њене сагласности.³⁶ Зарад превазилажења тог проблема осмишљени су разни механизми јер је чињеница да ефикасна екстериторијална примена ове уредбе не може да се оствари унилатерално силом ЕУ, већ је потребна сагласност држава на које GDPR треба применити, а алтернативно, додуше свакако пожељно, сагласност руковоаца.³⁷

Један од начина решавања тог проблема је проистекао из чињенице да је ЕУ једно од највећих светских тржишта. Стога, разне државе, између осталог и Србија, ускладиле су своју легислативу уредби, као што смо ми учинили са нашим Законом о заштити података о личности (даље: ЗЗПЛ).³⁸ Наш законодавац, знајући да се као кандидат за чланство у ЕУ ослањамо привредно и финансијски на државе у оквиру ЕУ, хармонизовао је прописе са GDPR-ом.³⁹ Иако је ово решење добро, оно није применљиво свуда, већ углавном код

35 GDPR, чл. 83, ст. 4–5.

36 C. Wolf, O. Tene, 2013, стр. 5.

37 *Ibid.*, стр. 6.

38 ЗЗПЛ.

39 Stefan Andonović, Dragan Prlja, *Osnovi zaštite podataka o ličnosti*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2020, стр. 122.

економски слабијих држава које свакако нису имале легислативу из области заштите података о личности. Због тога, потребан је инструмент који би био користан у сарадњи са руковооцима из држава које или имају већ традицију сличних прописа и неће из корена да мењају свој систем или су сувише економски јаке да би олако прихватиле „туђ“ закон. Због тога је ЕУ, након *Brexit*-а, у оквиру *Trade and Cooperation Agreement* закључила споразум са Великом Британијом о примени GDPR-а у Великој Британији.⁴⁰ Поред уговора која је склапала, ЕУ Комисија је увела одлуке о адекватности (енг. *adequacy decisions*) где ЕУ Комисија одобрава, на неки начин сертифициује, правни систем друге државе и потврђује да она пружа исту или јачу заштиту од GDPR-а. У тим случајевима је проток података слободан и те државе сарађују у имплементацији својих прописа будући да су хармонизовани.⁴¹

Сличан инструмент ЕУ Комисија користи за сертификацију приватних субјеката. Она подстиче писање кодекса управљања подацима. Касније ЕБДП одобрава њихову садржину и имплементацију. Штавише, већ постоји пракса израђивања кодекса корпоративног управљања само у области управљања подацима који се усклађују са чл. 47 GDPR-а.⁴² Наравно, национална акредитациона тела могу да акредитују и друга лица која ће да врше сертификацију у складу са смерницама ЕБДП, GDPR и ISO Стандарда. На тај начин се руковалац награђује жигом гаранције који ће бити позитиван сигнал потрошачима на тржишту. Тиме се страни приватни субјекти подстичу да поступају у складу са GDPR-ом.⁴³ Постоје и други приватноправни инструменти попут уговорних клаузула између обрађивача и руковооца подацима. Те клаузуле су клаузуле по приступу које ЕУ Комисија одобрава и препоручује за употребу субјектима у оквиру ЕУ, приликом пословања са субјектима изван домета GDPR-а. Такође, могу да се служе кодексима корпоративног управљања који су раније поменути.⁴⁴

40 TRADE AND COOPERATION AGREEMENT – Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community, of the one part, and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, of the other part, *Official Journal of the European Union*, L 149/10, 30.4.2021, чл. 782.

41 EU Commission, Commission finds that EU personal data flows can continue with 11 third countries and territories, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_161, 10.4.2024. До сад су на овој листи: Андора, Аргентина, Канада, Фарска острва, Гернзи, Израел, Острво Мен, Јапан, Џерси, Нови Зеланд, Република Кореја, Швајцарска, Велика Британија и Уругвај. Поред њих је одобрење добио и уговор ЕУ и САД тј. оквир приватности података Европске Уније и Сједињених Америчких Држава из 2023. године (*EU-U.S. Data Privacy Framework*), 4745 final, Brussels, 10.7.2023.

42 Видети моделе таквих кодекса и на ту тему у: Lokke Moerel, *Binding Corporate Rules: Corporate Self-Regulation of Global Data Transfers*, Oxford University Press, Oxford, 2012.

43 На ову тему видети више у Оксфордском коментару GDPR-а следеће чланке: Irene Kamara, “Article 40 Codes of Conduct”, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary* (eds. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey), Oxford University Press, Oxford, 2020, стр. 716–724; Irene Kamara, “Article 41 Monitoring of approved codes of conduct”, стр. 725–731; Ronald Leenes, “Article 42 Certification”, стр. 732–743; Ronald Leenes, “Article 43 Certification Bodies”, стр. 744–754.

44 C. Kuner, стр. 14.

Поред тога успостављају се организације и тела за међународну правну помоћу у овој области између ЕБДР-а и сличних носилаца јавних овлашћења у трећим државама зарад превазилажења тог проблема.⁴⁵ Због тога на нивоу ЕУ, ЕБДР координише рад регулаторних тела и питања спорне јурисдикције. На ширем плану је ОЕБС формирао GPEN (Global Privacy Enforcement Network) коју чини чак 47 држава које сарађују у спровођењу својих прописа из области заштите података о личности. Такође, Савет Европе је донео Конвенцију бр. 108 и бр. 223 из сличних разлога и успоставио сарадњу чланица Савета Европе.⁴⁶ До сада су ове врсте сарадње довеле не само до извршивих одлука већ и заједничких истрага, као и трајније сарадње различитих правних система у више наврата.⁴⁷

ЗАКЉУЧАК

Намера ЕУ да учини GDPR светски применљивом уредбом и стандардом доброг управљања подацима од личности делује крајње успешно. ЕУ је искристалила своју тежину као једно од највећих светских тржишта да утиче на мање државе да ускладе своје прописе са GDPR-ом, док је са другим битним тржиштима квалитетном спољном политиком успела да се нагоди и створи правни оквир под којим ће успешно да сарађују у овој правној области.

Показало се још једном да унилатерална агресивна примена својих прописа на друге државе није добар механизам, већ да је решење удруживање у превазилажењу овог изазова и стварање подстицаја онима који се усклађују са GDPR-ом путем различитих механизма саморегулације и корегулације. Чињеница да су се субјективни комплексни правни стандарди разјаснили стварају правну сигурност, иако њихов домет по мишљењу аутора, барем економски гледано, обесмишљава избегавање GDPR-а, осим ако руковалац није у потпуности измештен од тржишта ЕУ и њених грађана. С друге стране, то није постала само уредба већ стандард доброг пословања који треба поштовати зарад сопствене пословне репутације. Похвално је што су успешно повезане са сличним стандардима из претходних конвенција и пресуде које су донете док је DPD био на снази.

Неопходно је сагледати ефикасност екстериторијалне примене и бити спреман да се слична стратегија спроведе у наредним епохама ЕУ. Поготово јер су други битни прописи из области дигиталног права недавно ступили на снагу или ће тек да ступе, и вероватно ће у великој мери морати да се осло-

45 P. de Hart, M. Czerniawski, стр. 243.

46 Конвенција Савета Европе о заштити појединаца у области аутоматског обрађивања личних података из 1981. године (*Council of Europe Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data*), Treaty No. 108, Strasbourg, 28.1.1981. & Протокол Савета Европе као измену Конвенције о заштити појединаца у области аутоматског обрађивања личних података из 2018. године (*Council of Europe Protocol amending the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data*), Treaty No. 223, Strasbourg, 10.10.2018.

47 Benjamin Greze, "The extra-territorial enforcement of the GDPR: a genuine issue and the quest for alternatives", *International Data Privacy Law*, Vol. 9, Iss. 2, 2019, стр. 117–118.

не на прву уредбу овог карактера. Поучени тиме, стандарди којима се штите људска права грађана и потрошача пред привредним друштвима, моћи ће још брже да се распорстране на светском плану у осталим дигиталноправним областима. Тиме се заправо уочава моменат транспланта транснационалног права ЕУ на међународни правни поредак људских права, што се највише огледа у развоју регулаторног права и хармонизацији пословног права, чиме се подстиче и олакшава развој међународне привреде.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Andonović Stefan, Prlja Dragan, *Osnovi zaštite podataka o ličnosti*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2020;
2. de Hart Paul, Czerniawski Michal, "Expanding the European data protection scope beyond territory: Article 3 of the General Data Protection Regulation in its wider context" *International Data Privacy Law*, Vol. 6, Iss. 3, 2016;
3. Diligenski Andrej, Prlja Dragan, Cerović Dražen, *Pravo zaštite podataka GDPR*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2018;
4. European Data Protection Board, *EDPB Guidelines 3/2018 on the territorial scope of the GDPR (Article 3) – Version 2.1*, 7.1.2020;
5. Greze Benjamin, "The extra-territorial enforcement of the GDPR: a genuine issue and the quest for alternatives", *International Data Privacy Law*, Vol. 9, Iss. 2, 2019;
6. Höglund William, *Exporting data protection law – The extraterritorial reach of the GDPR*, Uemau University, 2018;
7. Kamara Irene, "Article 40 Codes of Conduct", *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary* (eds. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey), Oxford University Press, Oxford, 2020;
8. Kamara Irene, "Article 41 Monitoring of approved codes of conduct", *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary* (eds. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey), Oxford University Press, Oxford, 2020;
9. Kuner Christopher, "Territorial Scope and Data Transfer Rules in the GDPR: Realising the EU's Ambition of Borderless Data Protection", *University of Cambridge Faculty of Law Research Paper No. 20/2021*;
10. Korff Douwe, *The territorial (and extra-territorial) application of the GDPR with particular attention to groups of companies including non-EU companies and to companies and groups of companies that offer Software-as-a-Service*, 2019;
11. Leenes Ronald, "Article 42 Certification", *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary* (eds. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey), Oxford University Press, Oxford, 2020;
12. Leenes Ronald, "Article 43 Certification Bodies", *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary* (eds. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey), Oxford University Press, Oxford, 2020;
13. Moerel Lokke, *Binding Corporate Rules: Corporate Self-Regulation of Global Data Transfers*, Oxford University Press, Oxford, 2012;
14. Svantesson Dan Jerker B., "Article 3 Territorial scope", *The EU General Data Protection Regulative (GDPR): A Commentary* (eds. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey), Oxford University Press, Oxford, 2020;

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
34(082)

ЗБОРНИК студентских радова Правног факултета
Универзитета у Београду. Бр. 4 / уредници Милан Шкулић ...
[и др.]. - Београд : Универзитет, Правни факултет, Центар за
издаваштво, 2024 (Нови Сад : Донат граф). - 437 стр. ; 24 см. -
(Библиотека Зборници / [Правни факултет, Београд])

"Зборник је резултат рада студената Правног факултета
Универзитета у Београду поводом 'Правнијаде', традиционалне
конференције студената Правног факултета Универзитета у
Београду." --> колофон. - Тираж 100. - Стр. 9-10: Предговор /
Игор Муица. - Напомене и библиографске референце уз текст. -
Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-6132-156-6

1. Шкулић, Милан, 1968- [уредник]

а) Право -- Зборници

COBISS.SR-ID 154177033